

O'ZBEKISTONDA YOSHLAR IJTIMOYIY-SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA MADANIY VA MAFKURAVIY OMILLARNI O'RGANISHNING NAZARIY ASOSLARI

Yusupov Axrorjon Qurbonovich

Qo'qon universiteti o'qituvchisi

Tel.99891-156-96-30

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-iyun 2024-yil

Tasdiqlandi: 26-iyun 2024-yil

Jurnal soni: 11

Maqola raqami: 25

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v11i11.963>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/ keywords

Yoshlar ijtimoiy-siyosiy faolligi, siyosiy madaniyat, siyosiy mafkura, inson manfaatlarini, siyosiy faoliyat, siyosiy ong, lobbizm, fuqaroviy faollik.

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Mustaqillik yillarida O'zbekistonda yoshlarning siyosiy madaniyatini rivojlantirishning mafkuraviy omillari tashkil etishning huquqiy asoslarini mustahkamlanishi, yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish uchun respublikada olib borilgan islohatlar, qarorlar, farmonlar va ularning amaldagi natijalari ilmiy asosda tahlil etilgan. Maqolada tadqiq etilayotgan mavzu yuzasidan N.A.Saidqulov, X.I.Abduraxmonovlar tadqiqot ishlarini olib borgan bo'lib, mazkur tadqiqotlarda O'zbekistonda yoshlar siyosiy faolligi, siyosiy madaniyatini, ma'naviy-mafkuraviy omillarini rivojlantirish o'rganilgan. A.A.Jalilov, A.Z.Sharipov tomonidan esa yoshlarning innovatsion-kreativ yondashuvlari mustaqillik yillardagi jarayonlari umumiy tarzda tahlil etilgan. Mazkur ishimizda yuqorida sanab o'tilgan tadqiqotchilarning ishlari muhim manbaviy asos bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli biz mazkur maqolada yoshlarning jamiyatimiz boshqaruvida yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini tadqiq etishni asosiy maqsad etib qo'ydik. Shuningdek maqolada mustaqillikning dastlabki yillaridagi respublikadagi va hozirgi kunda yoshlarga etibor aniq tahlillar asosida qiyosiy o'rganilgan. Shuningdek olingan tahlil natijalari asosida yoshlar faolligini rivojlantirish, samaradorligini oshirishga doir taklif va xulosalar ishlab chiqilgan.

Kirish: Jahon miqyosida yoshlar siyosiy faolligi rivojlanishining samarali omillarini qamrab olgan, ijtimoiy-siyosiy, diniy, milliy va boshqa turdagi qadriyatlariga asoslangan, jamiyatda ishonch omilini mustahkamlovchi fenomen sifatida mafkura omilini ilmiy-nazariy jihatdan tadqiq qilish tobora kuchayib bormoqda. Bugungi kunda yoshlar siyosiy dunyoqarashining shakllanishiga ijtimoiy tarmoqlarning o'rni tobora ortib borayotganligi hech kimga sir emas. Ilm o'rganish, ma'lumot olish uchun sharoit yaratib berayotgan axborot texnologiyalari, jumladan, Internet ham muammolar manbaiga aylanib borayotganini ta'kidlash zarur. Shu bois hozirgi kunda rivojlangan mamlakatlarda yoshlar ijtimoiy-siyosiy faolligini rivojlantirish bilan ishlashning yangicha modellarini yaratish hamda ularni amalga oshirishda innovatsion mexanizm va texnologiyalarni yaratishga oid ko'plab ilmiy tadqiqot yo'nalishlarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyatga ega.

O'zbekistonda yoshlar siyosiy madaniyatini rivojlantirishni ma'naviy va mafkuraviy qadriyatlar uyg'unligida amalga oshirishni davr taqozo qilmoqda. "Mafkura sohasida bo'shliq degan narsaning o'zi hech qachon bo'lmaydi. Chunki insonning qalbi, miyasi, ong-u tafakkuri hech qachon axborot olishdan, fikrlashdan, ta'sirlanishdan o'txamaydi. Demak, unga doimo ma'naviy oziq kerak. Agar shu oziqni o'zi yashayotgan muhitdan olmasa yoki bu muhit uni qoniqtirmasa, nima bo'ladi, aytinlar? Bunday oziqni u asta-sekin boshqa yoqdan izlaydi. Shunga yo'l bermasligimiz kerak. Mana, gap nima haqida ketyapti!"¹, deya aytilgan e'tirof orqali ham anglashimiz mumkin. Shuningdek, hozirda rivojlanishning yangi davrini boshlagan mamlakatimiz uchun milliy mafkura konsepsiyasini yanada takomillashtirish va uni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlarini zamonaviylashtirish, uni sistemali tarzda yangilab borish ushbu muammoni o'rganishning ahamiyatini yanada oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 5-iyuldagi PF-5106-son "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida", O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida", 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi farmonlari hamda 2017-yil 28-iyuldagi PQ-3160-son "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish va sohani rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish to'g'risida", 2018-yil 14-avgustdagi PQ-3907-son "Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta'lim-tarbiya berish tizimini

sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida", 2019-yil 3-maydagi PQ-4307-son "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlari va sohaga oid boshqa normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga mazkur maqolaga muayyan darajada xizmat qiladi.

Yoshlarning siyosiy madaniyatini rivojlantirishning mafkuraviy omillari haqidagi ilmiy asoslangan xulosalar O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimovning asarlari va O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ma'ruza hamda nutqlarida aks etgan. Ushbu manbalarda tadqiqot ishiga nazariy-metodologik asos bo'lib xizmat qildi.

Jamiyatda yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish mexanizmlari va madaniyatini rivojlantirish masalalariga oid tadqiqotlar ming yillik tarixga borib taqaladi. Ushbu yo'nalishdagi tadqiqotlar, dastavval, qadimgi mutafakkirlar, jumladan, siyosatshunoslik faniga tamal toshini qo'ygan Konfutsiy, Platon, Aristotel va Abu Nasr Forobiy asarlarida uchraydi². Mazkur asarlarda garchi siyosiy madaniyat kategoriyasi ishlatilmagan bo'lsa-da, mutafakkirlar bilvosita siyosiy madaniyatga oid fikrlarni ilgari surganlar.

Adabiyotlar tahlili: Siyosatshunoslik faniga "siyosiy madaniyat" tushunchasining kirib kelishi nemis faylasufi Iogan Gerder (1744-1803 y.) nomi bilan bog'liq³. G'arbda "siyosiy madaniyat" kategoriyasining ilmiy-nazariy jihatdan o'rganilishini A.Almond va S.Verba boshlab bergan. G.Almond siyosiy madaniyatni "bu siyosiy tizimlarni ham o'z ichiga oluvchi siyosat ob'yektlariga nisbatan yo'naltirilganlikning o'ziga xos namunasi"dir, deb ko'rsatgan bo'lsa, S.Verba uni "siyosiy institutlar va siyosiy xulq-atvor ko'rinishlari to'g'risidagi e'tiqod tizimidir", deya ta'riflagan. G'arbda siyosiy madaniyat fenomenini tadqiq etishda A.Almond va S.Verbandan tashqari L.Pay, M.Veber, U.Razenbaum, D.Divayn kabi tadqiqotchilarning ham hissasi katta.

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH)da yoshlarning siyosiy madaniyatini va jamiyat barqarorligi masalalari M.Keyzerov, V.Aberenkov, A.Averkin, Y.Ageshin, Y.Y.Meleshkina, O.A.Tolpina, V.N.Gulyaixin kabi olimlar tomonidan tadqiq etilgan⁴. Mazkur tadqiqotlarning aksariyati siyosiy madaniyatning mohiyati, uning genезisiga bag'ishlangan.

Mamlakatimizda siyosiy madaniyat bo'yicha B.To'ychiyev, U.Muxammadiyev, X.Odilqoriyev va Sh.G'oyibnazarov kabi olimlar tadqiqot olib borishgan, ular siyosiy madaniyatga "Ijtimoiy sub'yekt (jamiyat, guruh, shaxs)ning kuchlarini vujudga keltirish hamda ularni ijtimoiy-siyosiy faoliyatda, uning maqsadlarida, vositalarida, usullarida

¹Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2017 йил 15 июнь куни Тошкент шаҳрида "Ижтимоий барқарорлиқни таъминлаш, муқаддас динимизнинг софлигини асраш – давр талаби" мавзусидаги анжуманда сўзлаган нутқи. <http://uz.uz/oz/politics/vatanimiz-ta-dir-i-va-kelazhagi-y-lida-yanada-amzhi-at-b-lib-15-06-2017>

²Каримов И.А. Асарлар тўплами. 1-24 жилдлар. - Тошкент: Ўзбекистон, 1996 - 2016.

³Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 22 декабрдаги Олий Мажлисига Мурожаатномаси. Т.: Ўзбекистон, 2018. – 80 -б.

⁴Политический процесс: основные аспекты и способы анализа. Москва. 2001. стр.111; Гуляихин В.Н. Россия фуқароларининг сиёсий маданиятининг аркетиплари // Социодинамика. - 2013. - № 1. стр. - 153 - 170.

va natijalarida ro'yobga chiqarish jarayonini ifoda etadi. U insonning ijtimoiy munosabatlarini o'zgartirish sub'yekti sifatidagi ijtimoiy rivojlanish mezonini ochib beradi", deya ta'rif berishgan. Jumladan, B.To'ychievning fikricha, siyosiy madaniyat – ijtimoiy ong va umumiy madaniyatning siyosiy institutlar hamda siyosiy jarayonlar bilan uzviy bog'liq bo'lgan qismi va jihatlarini qamrab oladi⁵. U.Muhammadiyev esa siyosiy madaniyatga fuqarolar, muayyan ijtimoiy guruhlar, qatlamlar, elat, xalqning siyosiy hayotga bo'lgan munosabatida amal qiladigan qoidalar, taomillar, ijtimoiy hamda siyosiy mas'ullik hissi majmui sifatida qaraydi⁶.

O'zbekistonda fuqarolar ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishning turli xil yo'nalish va komponentlarini Sh.Paxrutdinov N.Jo'rayev, I.Ergashev, T.Odilqoriyev, Sh.G'oyibnazarov, B.Tuychiyev, A.Jalilov, S.Jo'rayev, A.Qodirov, U.Idirov, I.Saifnazarov, M.Qirg'izboiyev, N.Umarova, T.Alimardonov, O.Jumayev, V.Kim, B.Iminov, G.Sherniyozova, L.Tangriyev, A.Xaydarov, U.Muxammadiyev, O.Musayev, N.Shodiyev, Sh.Raximov kabi olimlar o'rganishgan. Ularning ishlarida siyosiy madaniyat siyosiy fanlar nuqtayi nazaridan tahlil qilingan. Xususan, siyosiy fanlar doktori, professor Narzulla Jo'rayevning ta'kidlashicha, "Siyosiy madaniyat, siyosiy ong darajasi jamiyat hayotida inson ishtirokining qandayligini belgilaydi. Zotan, siyosiy madaniyat va siyosiy ong yuksak bo'lgan joyda odamlar hokimiyat ishida faolroq ishtirok etishadi. Qarorlar qanday qabul qilinishi, uning ijrosi qanday nazorat qilinayotganligini kuzatib borishadi, munosabat bildirishadi. O'z hayotlariga daxldor bo'lgan ma'muriy tadbirlarga befarq qarashmaydi. Aksincha, ularni tayyorlashda ishtirok etishadi, natijada, qarorlar ijrosi uchun o'zlari manfaatdor sifatida mas'uliyatni his qilishadi". Fikrimizni davom ettirib, shuni aytish kerakki, N.Jo'rayev o'zining "Tarix falsafasining nazariy asoslari" nomli monografiyasida "Demokratiyaning siyosiy madaniyati" deganda, aholining siyosiy faolligi darajasini ko'zda tutib, jamiyatda siyosiy madaniyatning shakllanishi siyosiy muhitga bevosita bog'liq, deb ta'kidlaydi⁷.

Mazkur ishlarning ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyatini e'tirof etgan holda ta'kidlash joizki, ulardan keyingi o'tgan vaqt davomida bu borada mamlakatimiz yoshlari hayotida ulkan ahamiyatga molik islohotlar, tub o'zgarish va yangilanishlar amalga oshirildi.

Shunday qilib, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy faolligini rivojlantirish borasida ko'plab ilmiy izlanishlar olib borilgan bo'lsa-da, lekin bugungi kunda ijtimoiy-siyosiy faollikni rivojlantirish bilan mafkura o'rtasidagi dialektik aloqadorlik masalasi yetarlicha tadqiq etilmagan. Maqolada aynan fuqarolarning siyosiy madaniyatini rivojlantirishning mafkuraviy omillarini aniqlash, bu jarayonda milliy mafkura rolini kuchaytirish masalalari ilmiy tadqiq qilingan.

Tadqiqot metodologiyasi: Tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning tarixiylik, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, xronologik kabi usullardan foydalanildi. Mustaqillik yillarida va keyingi davrlarda O'zbekistonda yoshlar siyosiy faolligining mafkuraviy omillarini tashkil etishning huquqiy asoslarini tashkil etishning huquqiy asoslarining mustahkamlanib borishi mavzusini tadqiq etishda tadqiqotlar va mavzuga doir adabiyotlar hamda arxiv materiallari nazariy asos bo'lib xizmat qilgan. Manbalardan olingan ma'lumotlar tahlili mavzuga xolisona, ilmiylik va tarixiylik qoidasi asosida yondashuvni talab etadi. Yuqorida ta'kidlangan usullardan foydalanish natijasida quyidagi ilmiy yangilik sifatida o'rganildi: yoshlarning siyosiy jarayonlardagi faol ishtirokini ta'minlash uchun "ko'ngilli yoshlar", "yosh islohotchi", "yosh siyosatchi" kabi guruhlarini ta'lim tizimida tashkil etish orqali yoshlar ongiga siyosiy mafkura, siyosiy an'analar, siyosiy tajribalar, siyosiy plyuralizmga oid qarashlarni singdirish, ularda Vatanga nisbatan daxldorlik, mas'uliyat va fuqarolik tuyg'usining yuksalishiga xizmat qilishi dalillangan.

Tadqiqot natijalari: Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, asosiy vazifa – insonparvar, huquqiy-demokratik davlat va fuqarolik jamiyatini qurishdan iborat bo'ldi. Yurtimizda amalga oshirilayotgan barcha islohotlar inson uchun, uning kelajagi uchun degan ezgu tamoyilni to'liq amalga oshirish biz uchun doim eng muhim ustuvor vazifa bo'lib kelgan va bundan keyin ham shunday bo'lib qoladi. Shuningdek, bugungi kunda jamiyat hayotida amalga oshirilayotgan har bir islohot, albatta, har bir fuqarodan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy faollikni talab etadi.

Jamiyatimizda siyosiy faollik ortib bormoqda, barcha sohalarida

chuqur islohotlar amalga oshirilmoqda. Ulardan ko'zlangan maqsad – "Inson manfaatlari hamma narsadan ustun" degan oddiy va aniq-ravshan tamoyilni amalga oshirish ustuvor ahamiyatga ega bo'lgan demokratik davlat hamda adolatli jamiyat barpo etishdan iborat⁸.

Siyosiy faoliyat – bu muayyan jamoaning jamoaviy manfaatlarini shakllantirish va amalga oshirishdan iborat bo'lgan sub'yektlarning faoliyati. Bunday maxsus manfaatlarini ifodalovchi muhim materiallar va intellektual resurslarga ega bo'lgan guruhlar – elita guruhlar hisoblanadi. Ijtimoiy elitalar siyosiy aloqalarni o'rnatishning o'ziga xos usuliga ega va bu maqsadga erishishga faol intilishadi.

Fuqaroviy faollikni faollik nuqtayi nazaridan shartli ravishda darajalarga ham ajratish mumkin. Fuqaro mas'uliyatli, ongli va vijdonli bo'lsa, u dastlabki pog'onada, ya'ni fuqaroviy xususiyatlarga ega bo'lgan shaxslar qatoriga kiritish mumkin. Agar fuqaroda atrofda bo'layotgan voqea-hodisalarga nisbatan ma'lum bir munosabati shakllangan bo'lsa, uni fuqaroviy pozitsiyasiga ega bo'lgan shaxs sifatida e'tirof etish mumkin. Agar fuqaroda o'z haq-huquqlari hamda burchi uchun amaliy harakatni bajarish ko'nikmasi mavjud bo'lsa, uni faol fuqaro sirasiga kiritish mumkin.

Aynan ana shu so'nggi pog'onaning o'zi bir necha jihatlar bilan ajralib turadi. Faol fuqaro guruhiga mansub kishilar siyosiy va iqtisodiy tizim to'g'risida bilim olishga tayyor bo'lgan kishilardan iborat bo'ladi. Bundan tashqari ularda o'z haq-huquqlarini faol amalga oshirish uchun bilim va qobiliyat hamda ana shu bilimlarni joriy qilish uchun ko'nikmalar mavjud bo'ladi⁹.

Siyosiy faollik tushunchasiga huquqshunoslar tomonidan berilgan ta'rifda siyosiy faollik – bu ijtimoiy-siyosiy ko'rsatkichlardan biri bo'lib, saylovchilarning siyosiy jarayonlarga ishtirok etish darajalari va shakllaridir, deyiladi¹⁰.

Psixologiya sohasida siyosiy faollik bu fuqarolarning hokimiyat bilan munosabatlarda ishtirok etish usullari deyiladi¹¹.

Siyosatshunoslikda esa siyosiy faollik shaxs va ijtimoiy guruhlarning o'z siyosiy mavqeyini yoki siyosiy atrof-muhitini o'zgartirishga qaratilgan harakatlardir, deyiladi. Siyosiy faollik tushunchasi amaliy va aqliy tarkibiy qismlarni o'zida birlashtiradi, amaliy jihatdan siyosiy munosabatlarni o'zgartirishga qaratilgan bo'lsa, aqliy jihatdan siyosiy bilim va tajribalarni to'plash, o'zaro shaxs yoki guruhlararo ma'lumot almashish masalalaridan iboratdir. Siyosiy faollik siyosiy faoliyatdagi o'zaro munosabatlarda, siyosiy jarayonlardagi o'zgarishlarda namoyon bo'ladi. Shaxsiy munosabatda shaxsning manfaati va qadriyatlariga ta'sir ko'rsatadigan turmush tarzini o'zgartirish bilan bog'liq siyosiy jarayonlardagi faol ishtiroki tushuniladi¹².

Siyosiy faollik – jamiyat siyosiy hayotidagi muhim masalalarda jamoaviy maqsadlarga erishish uchun fuqarolar harakatlarning umumiyligidir. Ijtimoiy faollikning funksional-tarkibiy tahlilida, jamoaviy maqsadlardan tashqari ijtimoiy guruhlar sinfiy maqsadlariga erishishda ham namoyon bo'ladi.

Faollikning eng oddiy shakli bu siyosatga qiziqishdir. Bundan faolroq shakli bu mitinglarda ishtirok etish, nutq so'zlash, siyosiy partiyalar faoliyatida faol ishtirok etish, siyosiy-ijtimoiy markazlarning faol a'zosi bo'lish, turli ijtimoiy loyihalarda qatnashish, turli ommaviy harakatlarda ishtirok etish, saylovlarda muntazam ovoz berishdir. Bugungi globalashuv jarayonida internet tizimida ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi yuqoridagi faoliyatlarni bevosita to'g'ridan-to'g'ri onlayn amalga oshirish imkonini beradiki, bu ham fuqarolar, ayniqsa, yoshlarning yanada faollashishiga turtki bo'ladigan "onlayn faollik" jumlasini keltirib chiqaradi. Onlayn siyosiy faollik bu – faol fuqarolarning turli ijtimoiy tarmoqlardan foydalanib ommaviy murojaat qilishda qatnashish, saylovlarda onlayn qatnashish, siyosiy jarayonlarni turli tarmoqlarda do'stlar bilan muhokama qilish, turli davlat ahamiyatiga molik dasturlar va boshqa masalalarda faol ishtirok etish hamda o'z xohish, istaklarini namoyon qilishidir.

Siyosiy faollik borasida turli xil nazariy va amaliy ta'riflar o'rganilganda, shunday xulosaga kelinadi, ya'ni ularning bari fuqarodan faollikni talab qiladi.

Jumladan, jamiyatda fuqarolarning siyosiy faolligi ikki xil kategoriyaga bo'linadi. Birinchi kategoriya bu saylov jarayonlaridagi targ'ibotlarda ishtirok etish, saylovlarda ovoz berish va lobbitik faoliyatlarda ishtirok etishdir.

Ikkinchi kategoriya esa bir necha turdagi siyosiy faollik bo'lib, bu

⁵Түйчиев Б.Т. "Политическая культура и демократизация общества".

Т., 2009г. монография. из.УЗМУ

⁶Мухаммадиев У.Н. "Ўзбекистонда сиёсий маданият ва миллий маънавиятнинг ўзаро

муносабати муаммоси". Дисс.сarb. фан. ном. Тошкент. УРПҲСМТИ, 2002. -104-б.

⁷Жўраев Н. "Тарихи фалсафасининг назарий асослари" Тошкент: 2008. 48 б.

⁸Ўзбекистон Республикаси Президентини Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йилнинг 19 сентябрда Бирлашган Миллатлар Ташкилати Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи // <http://uz.uz-uz.uz-uz.uz> Миллий ахборот агентлиги. 20.09.2017.

⁹Фуқаролик жамияти асослари. Ўқув қўлланма / А.Жалилов, У.Мухаммадиев, Қ.Жўраев ва бошқ. – Тошкент, 2015. – 264 б. – Б. 86.

¹⁰https://yuridicheskaya_encyclopedia.asademic.ru/

¹¹https://politisaal_psychology.asademic.ru/

¹²Политология. Словарь. – М.: РГУ. В.Н.Коновалов, 2010.

demonstratsiya, ommaviy harakatlar, biror bir faoliyat bo'yicha ish tashlashlar, boykot e'lon qilish, siyosiy zo'ravonlikka qarshi harakatlar, protestlar uyushtirish kabilardan iboratdir.¹³

Siyosiy faollikning o'ziga xos ko'rinishlaridan biri bu lobbizm harakatlaridir. Lobbizm (inglizcha lobby – kularlar, xos xonalar)¹⁴ – o'ziga xos faoliyat turi bo'lib, fuqarolar yoki nodavlat tashkilotlari vakillarining davlat organlari tomonidan tegishli qaror qabul qilinishida maqsadli ta'siridir.

Siyosiy madaniyat esa o'z ichiga siyosiy bilimlar doirasidagi an'analar, qadriyatlar, siyosiy xulq-atvorlar birligini mujassam etganligi bois, uning mavjudligi davlat va jamiyatning taraqqiyoti uchun zamin bo'lib xizmat qilishini bildiradi. Ammo bu jarayon murakkab va xilma-xillik xususiyatiga ega. Chunki siyosiy tizimlar, an'analar har bir xalq, millat uchun alohida ahamiyat kasb etadi.

Siyosiy madaniyat va unga ta'sir etuvchi mafkuraviy omillar o'rtasidagi dialektik bog'liqlikni o'rganish ancha murakkab ish hisoblanadi. Shunga ko'ra, tadqiqotda ishni, eng avvalo, mazkur tushunchalar mazmun-mohiyatini o'rganishdan boshlash maqsadga muvofiq.

Xulosa va takliflar: Biz bugun Yangi O'zbekiston jamiyatini qurish yo'lida harakat qilmoqdamiz. Shu bois har bir fuqaro taraqqiyot strategiyasini bilmog'i, anglamog'i va uni hayotga joriy etmoq uchun o'zining bor imkoniyatlarini shu ishga safarbar etmog'i lozim.

Xulosa o'rinda shuni aytish mumkinki, jamiyat hayotining demokratlashuvida har qanday yoshlardan faollik talab etiladi, chunki fuqaroning o'zi yashash uchun qulay bo'lgan muhitni yaratishga intilishi, mavjud ijtimoiy, siyosiy muammolarni hal etish yo'llarini

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг 2017 йил 15 июнь кунини Тошкент шаҳрида “Ижтимоий барқарорликни таъминлаш, муқаддас динимизнинг софлигини асраш – давр талаби” мавзусидаги анжуманда сўзлаган нутқи. <http://uza.uz/oz/politics/vatanimiz-ta-diri-va-kelazhagi-y-lida-yanada-amzhi-at-b-lib--15-06-2017>
2. Каримов И.А. Асарлар тўплами. 1-24 жилдлар. - Тошкент: Ўзбекистон, 1996 - 2016.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 22 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси. Т.: Ўзбекистон, 2018. – 80 -б.;
4. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа. Москва. 2001.стр.111; Гуляихин В.Н. Россия фуқароларининг сиёсий маданиятининг аркетиплари // Социодинамика. - 2013. - № 1. стр. - 153 - 170.
5. Тўйчиев Б.Т. “Политическая культура и демократизация общества”. Т., 2009г. монография. из. УЗМУ
6. Мухаммадиев У.Н. “Ўзбекистонда сиёсий маданият ва

билishi, shu yo'lda tashabbuskorlik ko'rsata oladigan fuqaro faol fuqaroga aylanadi.

Yoshlarda dunyoqarashning o'zgarishi bu bevosita ijtimoiy hayotning ham o'zgarishidir. Jamiyat hayotidagi o'zgarishlar bu fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda faolroq ishtirok etishiga bog'liqdir. Agar fuqarolar jamiyatda demokratiyani yuksak qadriyat deb bilib, demokratik jarayonlarda faol ishtirok etsa, bunday jamiyat barqaror jamiyatga aylanadi. O'z-o'zidan faollik ham kuchayadi. Demokratik jarayonlar va fuqarolarning siyosiy faolligi o'zaro bir-birini to'ldiruvchi tushunchalardir. Shunday ekan, yoshlarning siyosiy faolligini oshirish orqali jamiyat hayoti yanada demokratlashtiriladi. Demokratik jarayonlarda fuqarolarning faollik darajasi siyosiy jarayonlarning bir mezonini bo'lib xizmat qiladi. Faollik darajasi qanchalik oshgani sari fuqarolarning jamiyat oldidagi mas'uliyati ham oshib boradi.

Siyosiy faol fuqaro o'zi bilan birga jamiyat a'zolarini ham ergashtiradi, jamiyatning demokratik institutlari orqali jamoaviy guruhlarining ehtiyoj va manfaatlariga birgalikda echim topadi, bu esa faollikning tezlashuvini anglatadi. Ayniqsa, bugungi shiddatli rivojlanish jarayonida siyosiy faollikni oshirishda innovatsion-ijtimoiy g'oyalarni qo'llash davr talabidir, ya'ni onlayn demokratiya tizimini qo'llash fuqarolarning faollashishiga turtki bo'ladigan o'ziga xos omillardandir. Siyosiy jarayonlarda siyosiy faollikni kuchaytirish uchun, avvalo, fuqarolarda siyosiy ong, ishonch va natijadorlik mavjud bo'lishi lozim. Siyosiy faollik mavjud jamiyatda jamiyat demokratlashuvi kuchayadi.

миллий маънавиятнинг ўзаро муносабати муаммоси”. Дисс.сиё. фан. ном., Тошкент. ЎРПҲСМТИ, 2002. -104-б.

7. Жўраев Н. “Тарих фалсафасининг назарий асослари” Тошкент: 2008. 48 б.

8. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йилнинг 19 сентябрида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи // <http://uza.uz-ЎЗА-Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги. 20.09.2017>.

9. Фуқаролик жамияти асослари. Ўқув қўлланма / А.Жалилов, У.Мухаммадиев, Қ.Жўраев ва бошқ. – Тошкент, 2015. – 264 б. – Б. 86.

10. https://yuridicheskaya_encyclopedia.asademic.ru/

11. https://political_psychology.asademic.ru/

12. Политология. Словарь. – М.: РГУ. В.Н.Коновалов, 2010.

13. Жиро Т. Политология. – Харьков, 2006. – 428 с. – С. 90.

14. “Ўзбекистон миллий энциклопедияси”. 5-том. – Т., 2003. – 300-б.

¹³Жиро Т. Политология. – Харьков, 2006. – 428 с. – С. 90.

¹⁴“Ўзбекистон миллий энциклопедияси”. 5-том. – Т., 2003. – 300-б.